

SETRVAČNOST

PARALÝZA

LENOST

SPLAV

!

APATIE

VYČERPÁNÍ

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Redakce: Lucie Frantíková, Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Silvie Mitlenerová, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Tereza Šmejkalová, Kateřina Špičáková, Tomáš Tkáč, Eva Ullrichová, Jan Vaněk jr.

Vychází v Sobotce během 57. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 30. 6. do 7. 7. 2013. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK
ČÍSLO 6/ 5. 7. 2013/ ROČNÍK 15

Program

9.00 sál spořitelny

Humor v řeči a řeč humoru

přednáší prof. PhDr. Marie Čechová, DrSc.
vstup zdarma

14.00 zahrada Šrámkova domu

Jazykový obraz světa českých neslyšících

přednáší Mgr. Radka Faltínová
vstup zdarma

15.30 zahrada Šrámkova domu

Písmena a barvy

přednáší Mgr. Jan Chromý, Ph.D.
vstup zdarma

17.00 zahrada Šrámkova domu

Z Díla

autorské čtení Jana Jíchy
vstup zdarma

19.00 sál spořitelny

Večer dílen

vstup zdarma

22.00 malý sál sokolovny

Učitelská dílna

vstup zdarma

Festivalový jídelníček

Pizzerie v Maštali x 11.00–13.00 x 17.30–19.00 x 80,-

Oběd:

Zelná polévka

1. Pečená vepřová krkovice, bramborový knedlík, zelí
2. Játro na cibulce, rýže

Večeře:

Zeleninový vývar

1. Těstoviny s kuřecím masem a listovým špenátem, smetanová omáčka
2. Kuřecí kapsičky plněné šunkou a sýrem, hranolky

Ze života loutek

Konečně ten pošuk zmizel do Varů. Aspoň nám zítra žádní výtržníci nenaruší večer dílen. Z minulých let si pamatuju jen samá prima čísla a všechny vyzývám k účasti, nejen proto, aby si účastníci dílen nepřipadali, jako že se celý týden namáhali zbytečně. Pro nevěřící Tomáše – ani učitelky se nedají zahanbit!

Písmeno X mám definitivně a napořád spojené s jasně červenou barvou. Podle programu se tomu říká synestézie a v půl čtvrté na zahradě nám jeden pražský sociolingvista prozradí víc.

Úvodník

Redakční kolektiv

Můžeš-li klidně říct limerickem,
co řek bys předlouhým úvodníkem –
s ničím se netrápíš,
v zahradě klidně pít:
považ, kdo psal by se s úvodníkem.

Kdys jedna mladička prozaička
vyšla si na Humpík pro zajíčka.
Zajíček přihopsal,
kanec se z něho stal –
vzdychala mladička prozaička!

Byl jeden Zdělanec ze Šolcárny,
jezdíval do Hradce do kavárny.
Do kašny ho namočili
a na Stázu přeučili,
chudáka rebela ze Šolcárny.

Sportovní redaktor ze Splay!u
stavěl se v knihovně na hlavu.
Krev se v mozku hromadila,
z provozu ho vyřadila,
hbitého gymnastu ze Splay!u.

Žil jeden literát z Chrudimi,
obklopen výtvořky vlastními.
Sám sebe citoval,
chybám se varoval,
ten sladký literát z Chrudimi.

Byl jeden milovník hashtagů,
profil mu zaváněl po egu.
Lajkoval, tweetoval,
své sítě pěstoval,
ten oblý milovník hashtagů.

43 seconds ago · Like · Comment · Share

Žil jeden pečlivý hospodář,
co by si zasloužil svatozář.
Spravoval roubení,
měl s tím jen trápení,
ten chudák pečlivý hospodář.

Dnes ještě vrací se ze hřbitova
dalších pár harantů převychovat...
Do schodů, ze schodů,
směřuje k exodu
ta velká výprava ze hřbitova.

Byl jeden Novosad v Sobotce,
máčel si varlata ve vodce.
Přátelům děsně rád
nabízel macerát
labužník Novosad v Sobotce.

Nadutý vlasatý mladíček
rozhod se psát drzý věstníček.
Chňapli ho, panáčka,
šmikli mu špekáčka.
Tak zkrátí ten drzý mladíček.

Potká policajt blondýnku a...

Recenze x Silvie Miltnerová

Včerejší ranní přednášce patří jedno prvenství – její název vyšel v programu na nejvíc řádků. Nikdy by mě nenapadlo usuzovat z toho cokoliv o skutečné délce přednášky. Přímá úměra ale kupodivu platila.

PhDr. Petr Janeček, Ph.D. pracuje v Národopisném oddělení Národního muzea, vystudoval etnologii a humanitní studia. Už před dvěma lety navštívil Sobotku s pořadem o černé sanitce a jiných městských legendách a letos se s námi přijel podělit o další součást svého výzkumu, slovesný folklor, konkrétně tedy sbírání, třídění a analýzu vtipů, anekdot a spřízněných žánrů. Od Filogéla k Chucku Norrisovi.

Slovo „anekdota“ vzniklo z řeckého an-ekdoten = nepublikované. Definuje se jako krátká pregnantní výpověď s překvapivou pointou a v současnosti je nejrozšířenější antropologickou univerzálií (do této kategorie se počítají např. pohádky nebo mýty). Vtipy rychle kolují, jsou kosmopolitní, reflektují aktuální témata a trendy, prakticky neobsahují iracionální prvky. Folkloristé se občas snaží definovat, čemu se smějí lidé v různých zemích, vtipy po celém světě ale sledují prakticky tytéž vzorce. Když si anekdotu s emblematickou trojicí Rus – Američan – Čech vyprávějí v Německu, nahradí Čecha Němcem, vlastnosti důležité pro humornou pointu – vyčuranost, přizpůsobivost, švejkovství – se ovšem nemění.

Petr Janeček

Přednášející nám dopřál i exkurs do historie vtipů. Filogélos ze 4. století po Kristu je považován za autora vůbec nejstarší sbírky vtipů, které si braly na mušku převážně postižené lidi a dnes by nás už většinou nerozesmály. V našich krajích se vtipům věnoval například J. Š. Kubín; tvrzení, že anekdota je nejpobulárnější folklorní žánr, platilo už tehdy. Mimo chodem, z humoru kolem Chucka Norrise stálo podle mne za to uvést aspoň jeden příklad. Jedná se spíš o generační záležitost a ne každý v sále možná tušil, komu a za co se to posledních několik let smějeme.

Přes zajímavé téma trpěla přednáška od samého začátku četnými nedostatky. Nad ty formální, špatně čitelnou prezentaci okrovým písmem na černém pozadí či rychlé tempo řeči, se lze samozřejmě povznést, i ony ale zbytečně snižují „uživatelský komfort“. Doktor Janeček nás svým vystoupením přetížil, až udolal. Naplnil prezentaci náloží citátů a jmen, četnými klasifikacemi a děleními, které se ovšem v mnohém překrývaly a trůfám si tvrdit, že místní publikum nuance mezi intelektuálním přístupem, teorií superiority a Bausingerovým Steigerungstypem nedocenil a zapomene.

Prezentace se opakovaně vracela k již probranému a občas nešťastně stavěla konkrétní před obecné. Reagovat na prosbu o upřesnění termínu „nepravá hádanka“ příslibem „hned se k tomu dostanu“ a vrátit se k němu za více než půl hodiny mi také nepřijde ideální. Obecně měl Janeček velký problém s časem, původně slibovaná zhruba hodinová přednáška se protáhla přes devadesát minut. Chápu, že předem sestavené slajdy chce člověk prodat. Kterýkoli z posledních by se ale dal odbýt dvěma větami, tím pádem by publikum nemělo

potřebu předčasně odstartovat neorganizovanou přestávku a mohli bychom přednášku uzavřít živou diskusí. Takhle byl konec velmi rozpačitý.

S některými závěry z přednášky navíc nesouhlasím a zdálo se mi, že se popřely i v rámci prezentace samé: jestliže anekdoty kolují krátkodobě, jak potom vysvětlíme několikanásobné návraty politických anekdot v téže podobě, jen s jinými „hrdiny“ (Hitler, Gottwald, Husák, Klaus, Zeman, Kalousek)? Také na poli dětského humoru se některé pepičkovské anekdoty vrací dlouhá léta, v každé třetí B se jimi baví znovu.

Díky ale za nahlédnutí na folkloristický písčec a profesní variantu vtipu o očíslovaných anekdotách; pobavila publikum i přes nutnost dovysvětlit realie. Ocenila jsem také několikrát zmínění dvou důležitých děl, která mohou na závěr posloužit jako tip na doporučenou literaturu pro případné další individuální studium „krátkých pregnantních výpovědí s nečekanou pointou“: Čapkovu stať *K přírodopisu anekdoty* ze sbírky *Marsyas čili na okraj literatury*, která je dostupná on-line, a knihu *Vtip a jeho vztah k nevědomí* Sigmunda Freuda, vůči níž se Karel Čapek vymezuje a lze se jí dopídit podobně snadno. x

Na hřbitov a zase zpátky

Reportáž x Lucie Frantíková

O své lásce k soboteckému hřbitovu jsem se zmínila již v úvodním čísle a o to víc jsem se těšila na komentovanou procházku. Lidí podobného smýšlení se sešlo přes padesát – překvapuje mě, jak rozšířeným koníčkem je procházet se po obědě na hřbitově. Průvodcem nám byl Karol Bílek, který se hned na úvod zmínil, že si není jistý, kolik toho má říci, protože vše již napsal a sešlo se velmi různorodé publikum. K mé lítosti se nakonec rozhodl pojmout výklad spíše povrchně.

Původně se hřbitov rozprostíral kolem kostela sv. Máří Magdaleny. V sedmnáctém století po morové epidemii byly zpřísněny hygienické předpisy ve městech a pohřebiště se musela přesunout stranou od lidských obydlí. Tehdy byl založen sobotecký hřbitov, který známe dnes. Bílek nás dále upozornil na původní hradby, čímž zakončil výklad věnovaný starému hřbitovu. Mne tím zklamal, protože zejména k této části hřbitova jsem očekávala detailnější komentář.

Karol Bílek

Přesunuli jsme se k památníku rodáků pochovaných jinde, který v roce 1927 postavili pánové Janák a Pokorný. O tomto díle hovořil Bílek po zbytek času, aniž by se alespoň na chvíli věnoval hrobům samotným. Předpokládám, že jejich historie je bohatá, a nemám tím na mysli jen hroby slavných. Jediná pozoruhodnost, které jsme se dočkali, je hrob věnovaný občanům Sobotky, do nějž se ukládají ostatky z hrobů, které již nikomu nepatří.

Po skončení oficiální části procházky padl dotaz, který rozproudil zajímavou diskuzi týkající se nenaplněného milostného trojúhelníku mezi básníkem Šolcem a dvěma podstatně mladšími sestrami. Detaily mi unikly, neboť jsem byla upozorněna na dvě dámy, jež se pohodlně usadily na čímsi hrobě a zřejmě jim to přišlo naprosto v pořádku. U lidí, kteří chodí na hřbitov ze zájmu, bych čekala větší úctu k mrtvým.

Na hřbitov budu chodit i nadále, ale přístě se vyvaruji kolektivní návštěvy. Rozjímání a ticho soliterní výpravy nic nenahradí. ✕

Co s argotem aneb Slangy v jazyce a ve slovnících

Recenze ✕ Markéta Bábková

Jan Táborský studoval bohemistiku na Filozofické fakultě UK v Praze, kde posléze vyučoval syntax, sociolingvistiku, lexikografii a další synchronně-lingvistické předměty. Letos je na Sobotce poprvé. Přivezl s sebou asi deset slovníků současné češtiny (aneb od Jungmanna po Lingeu) a doplňkovou dílnu o slangy v češtině.

Čtvrteční polovina dílny byla nabitá energií lektora, účastnic i české slovní zásoby. Začalo se lexikografií, plusy, minusy a vývojem slovníků, potom se pokračovalo přes etymologii slangy (Rejzek říká, že *přivlastňovací 's + lang(uage)* základem slova slang není, a Rejkovi my věříme) ke slangismům a argotu, který vlastně není potřeba, ale tradice je tradice, a skončilo se u sociolektu mateřského. Dnes je na řadě pokus o typologii slangů na základě sociologicky-lingvistických hledisek.

Seminář je tak dynamický, debaty tak vášnivé a lektor i studentky tak užvanění a zapálení, že by si nezaujatý pozorovatel, omylem zabloudiv do třídy, nemohl myslet nic jiného, než že se ocitl v římském sněmu nebo řeckém parlamentu. ✕

Už jste letos byli na Humpíku?

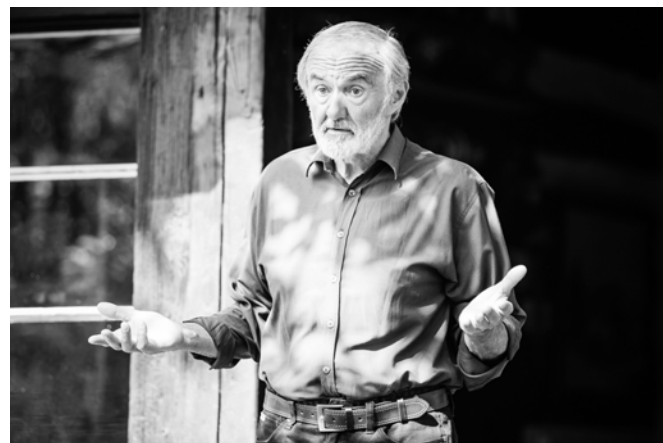

Výchovné odpoledne

Recenze ✕ Káta Špičáková

Vzduch voní, slunce hřeje, lavička tlačí tak akorát. Publikum na zahrádce Šolcova statku se ztišuje. Na zápraží stojí recitátor Václav Fikrle – úplný Sean Connery, na lavičce vedle něj sedí kytarista Jan Paulík. Právě začíná jejich vůbec první vystoupení na nějakém literárním festivalu.

Duo podle svých slov obrazí vernisáže či střední školy, kde společně reprodukuje básně v doprovodu slavných kytarových melodii. Citlivá a dobře frázovaná recitace poezie s tklivým vybrnkáváním má myslím potenciál studenty zaujmout. Stejně tak zaujala sobotecké publikum.

Václav Fikrle

Básně byly zvoleny dobře. Autoři jako Prévert, Hrabě či Seifert napsali hluboké, přesto běžnému čtenáři snadno srozumitelné verše. Pokud se stejným výběrem pořádají Fikrle a Paulík výchovné recitály pro mládež, je to dobrý způsob, jak středoškoláky seznámit s poezií jako něčím přístupným pro „obyčejné“ lidi. Fikrleho přednes je navíc precizní, s respektem k dílům, která recituje, a zároveň dostatečně civilní na to, aby pubertáky nevyděsil. Paulíkovy nevtíravé, romantické tóny posluchače zklidní (a třeba i uspí jako našeho fotografa). Jenže když kytara dohraje a recitátor se odmlčí, nastane přesně to, kvůli čemu jsem se výchovným koncertům začala ve vyšším věku vyhýbat. Návrat ze světa poezie do reality, kde je potřeba přeladit kytaru, je velmi těžké zvládnout. Jak vyplnit dvě minuty mezi básněmi, aniž by diváky takový přechod vytrhl z blaženého stavu?

Kytarista Paulík včera vsadil na měkké, něžné vyprávění o životě recitovaných básníků či peripetiích při secvičování recitálů. Já se během třiceti vteřin ze svého zasnění probudila a zjistila, že naslouchám opět vkusně vybraným a cituplně podávaným příběhům. Ovšem tentokrát mě právě ta něžnost, kterou jsem vítala během recitace, iritovala. Muže s rozplizlým projevem prostě ráda nemám. A jak si vzpomínám na svá gymnaziální léta, obávám se, že stejný vztah k přecitlivělým mužům s kytarou budou mít i středoškoláci, kteří se bezostyšně vysmívají veškeré „vyměklosti“. Fikrleho projev přitom tak afektovaný nebyl. Když se zmínil, že první tři týdny, kdy se učil báseň *Maminčino zrcátko* od Seiferta, probřečel, měla jsem na krajíčku i já.

Duo Fikrle–Paulík má dobře zvládnuté čtyři pětiny času, které tráví na pódiu. Zbývá jim naučit se, jak méně trapně vyplnit zbylých dvacet procent. ✕

Křehká hranice

Recenze x Markéta Hájková

Festivalový návštěvník, který by se nedejfráňa nudil, se letos může v Galerii na schodech v Městské knihovně Fráni Šrámka zastavit u série černobílých fotografií nejdnou oceněného Martina Wágnera s názvem *Kde začíná Evropa*. Snímky sem doputovaly díky kurátorovi Pavlu Fuchsovi z Galerie K.

Pro umělecké znázornění krajů mezi Evropou a Asií je fotografie vhodným médiem, neboť nabízí možnost bezprostředního kontaktu s okamžikem. Student Institutu tvůrčí fotografie v Opavě procestoval řadu míst v Rusku a bývalých státech Sovětského svazu. Prostřednictvím výstavy se můžeme zblízka ponořit do této nedozírné krajiny, skrze snímky na nás dýchne smířlivá chandra obyvatelů jejích pustých končin. Nejedná se o bezmyšlenkovitou reportáž, ale spíše o jakýsi vizuální „chorobopis“ navštívených oblastí – od fascinující přírody po neznámé lidské osudy.

Zaujala mě například fotografie, kterou jsem si pro sebe pojmenovala *Romulus a Remus*: vlčice se dívá za svými dvěma svěťenci, kteří krácejí vstříc založení Říma, synonyma Západu. V reálu se ale jedná o děti Východu, kterým načrtáváme osud my skrze svou představivost. Hranice mezi Západem a Východem proto bude nejspíš tam, kde si ji sami vytyčíme.

Jasný koncept, s nímž autor pracuje, je pro návštěvníka dobře čitelný. Po formální stránce mi však scházelo uvedení názvů děl. Přijďte se i vy podívat do knihovny a hledat křehkou hranici konce Evropy. x

Tři otázky pro Petra Kukala...

Rozhovor x Jan Vaněk jr.

Jste básník bytostně spjatý s Polabím – pocházíte z Poděbrad, křest jste přijal v Nymburce, začínal jste učitelováním v Kostelci nad Labem, jste přední postavou brandýského (nejen) literárního života, okolní krajina se otiskla i do těch vašich sbírek, které přímo nenesou názvy jako *Polabské evangelium* nebo *Služský hřbitov*. Při příležitosti vaší návštěvy na Šrámkově Sobotce se nelze nezeptat: jaký máte vztah k Českému ráji?

K Českému ráji mám v zásadě negativní vztah, protože Český ráj je do kopce, jenom vzácně z kopce. Po všech těchto kopcích moje žena, která mě sem doprovází, chce chodit, a mně nezbude, než abych po nich chodil s ní.

Přijel jste vystoupit na literárně-kritickou dílnu. Jakým tématem jste se zabýval a jak se vám líbí sobotecké publikum?

Mluvili jsme o literární kritice ve vztahu k poezii, o tom, jak těžké je dostat se do hledáčku kritiků ve chvíli, kdy jste autor z regionu. A také samozřejmě o tom, jaký literární provoz je v regionech, jaký v Praze a jak se liší. Dospěli jsme zejména k tomu, že se liší velkou mírou rivality, kterou centrum vykazuje. Tam je mnoho literárních skupin, frakcí, časopisů a hlavně webů, které se navzájem potírají a nevraží na sebe. Naproti tomu literární provoz v regionech, ať je to zdejší LiS – Literární spolek autorů Jičínska, u nás v Brandýse Samoděj, nebo jiní, je naopak komunitní, v podstatě takový skaut. Lidé se snaží navzájem si pomoci a rivalita, pokud tam vůbec je, je naprosto minimalizována.

Publikum se mi líbilo velmi, byly v něm tři krásné mladé dívky, bylo by divné, aby se mi nelíbilo. Ale i v tom smyslu, na který se ptáte: lidé se zdáli zaujatí tématem, ptali se, doplňovali vlastní zkušenost; dlouhé minuty jsem jenom poslouchal a poslouchal jsem rád, protože se tady sešli lidé, kteří k tématu mají co říct a mají k němu vztah.

Měl jsem i radost z toho, že mě pozval do své dílny právě Ivo Harák, se kterým si jak rozumím jako s člověkem, tak ho mám rád jako autora básnických sbírek – jeho novelu neznám, pro

mě Ivo Harák je prostě básník. A ovšem mám ho rád i jako literárního kritika, protože způsob, jakým provozuje kritiku, hodně analytický, mi konvenuje. Není to žádná dojmologie, se kterou se jinak potkávám a těžko ji snáším.

V březnu Mladá fronta vydala váš *Deník muže ve středních letech*, který podle mého názoru překonává vzor Michala Viewegha, k němuž se napůl ironicky, napůl fanouškovsky vztahujete. Jaké máte ohlasy? Žádná recenze v „seriózním“ tisku nevyšla, ale na webu nacházím řadu pozitivních hodnocení od náhodných čtenářů, ani nemluvě o „seniorkách z Vysočiny“, jak láskyplně přezdíváte nejvěrnější čtenářky svého blogu *Středník*, nebo o dospělých studentkách večerní pedagogické školy, kde jste učil.

Spontánní reakce se dělí na dva póly: nadšené přijetí řadovými čtenáři, kteří v *Deníku* nefigurují, a urputné odmítnutí hraničící s nejhrošími afekty ze strany zejména členů rodiny, kteří v *Deníku* figurují. Samozřejmě jsem musel očekávat, že reakce na takto osobní knihu bude osobní, ale míra toho, jak osobní někdy je, mě trochu děsí. Literární kolegové, přátelé a známí mi knihu většinou chválí, ale to nic neznamená: kolegové a přátelé vám věc, která je tak svázaná s vaším životem, pochválí téměř vždycky, protože kdyby ji pohanili, tak tím zároveň sekundárně pohaní i váš život (a tím svou volbu přátel), a do toho se nikomu nechce.

Doufám, že literární kritika se o něm ještě zmíní. Trochu jsem věřil, že by lidi mohl zajímat pohled na literární provoz. Poslal jsem *Deník* několika lidem, o kterých soudím, že by ho mohli trochu erudovaněji reflektovat. Teď už jenom čekám; co jiného mi zbývá. Co mi na tom vadí nejvíce, není ani tak to, že kvůli chybějícím recenzím se kniha hůř prodává. Vadí mi to, že lidé ji odmítají brát jako literaturu. Pro ně je to povrchní čteníčko, o což jsem se snažil do té míry, aby čtenáři udrželi pozornost a šli den za dnem, aby knihu neodložili. A současně jsem se snažil občas něco podstatného říci. x

...a navrhl půl blogpostu o konkurenčním festivalu a *Nícení*

[...] V sále pro dvě stě lidí je v době mého příjezdu střízlivým odhadem 12 posluchačů. Chvilí zvažuju, zda to není živý obraz *Povolání učedníků*, ale ne. Je to kompletní publikum; jeho třetinou tvoří ostatní vystupující. Na těžké černé oponě na pódiu jsou špendlíky připevněna písmena skládající nápis LITERÁRNÍ VYSOČINA 2013. Každé písmeno je vytištěno na jedné A4 – viděl jsem to takhle i na fotkách z předešlých ročníků. Trojka na konci letopočtu je napsaná rukou. Organizátoři zjevně použili písmena z loňska, tisknout jednu číslici jim ale nestálo za to. Fixa, kterou se ji pokusili ji napsat, už ale byla hodně vyschlá, trojka skoro není k přečtení.

Přijde mi to jako hodně přesná metafora tohoto festivalu. Kulturní squat. Přes sto lidí v Chotěboři a půl školní třídy tady. Fixa Literární Vysočiny už je viditelně hodně vyschlá.

Přitom je to hrozná škoda, festival má obrovský potenciál. [...] Mezi hosty festivalu jsou ta největší jména české literatury: Jáchym Topol, J. H. Krchovský, Jiří Dědeček, letos třeba držitel Magnesie Litery za literaturu faktu Jiří Křesťan.

Ale i ti méně slavní byli naprosto výborní – po svém vystoupení jsem si poslechl ještě Ivanu Myškovou, která četla ze své nové knížky *Nícení* (byla fantastická!) a Sašu Gr, který je (zvláště ve spojení s Gaco Novomeským) naprosto neodolatelný. Proč je tedy nikdo neposlouchá? Proč tu nikdo není? Ještě v úterý před festivalovým víkendem se na akci poutalo na Českém rozhlase Vltava, byl toho plný web, maily šly na školy, do knihoven. Nechápu. [...]

Vzpomínám na lidi, které vidím jen několikrát do roka nebo jen jednou za několik roků, na to slunečné odpoledne, na jedinečnou atmosféru trochu exkludovaného společenství, jemuž se sluší, spořádání lidí vyhýbají, na přednes Ivany Myškové, na francouzské šansony v podání charismatického Slováka Gaca – a mám chvíli pocit, že to nevádí. Že nevádí,

že celá Literární Vysočina jde asi k šípku. Něco podstatného mezi námi, co máme rádi psané slovo, trvá. Pořád znovu to utváříme tím, že spolu – nešikovně, amatérsky, směšně, trapně – jsme.

Petr Kukul: *Literární Vysočina* (strednik.blog.cz 26. června 2013)

Ivanka Myšková

Níčení vášní

Minirecenze ✕ Vít Prokopius

Díky výstižné včerejší recenzi knižního debutu Ivanky Myškové *Níčení* máme teď ulehčenou práci. Včerejší odpolední autorské čtení splnilo očekávání na výbornou – pokud o tom někdo z dřívějšíka nebyl přesvědčen, je nyní jisté, že Ivanka vášnivě nejen píše, ale též (sama sebe) čte. Pomáhal jí v tom její muž Vráta Kadlec a občas též dvojice loutek (což naše loutky redakční kvitují s povděkem) a ve sluncem zalité zahradě došel uspokojení snad každý obdivovatel krásy jazyka. ✕

Plavy jsou stále k dostání!

Slevomat! ✕ Lukáš Novosad

Nyní v cenově výhodném balení se starými *Splavly*.

Sobotecký kvítek

Recenze ✕ Antonín Handl

Včera odpoledne byly představeny výsledky textové dílny Slávka Janouška. Vystoupení bylo našťastí přesunuto z Městského divadla na zahradu Šrámkova domu, takže se u něj smělo kouřit a pít alkohol.

Program je možné rozdělit do dvou částí. Na počátku byly písně rozverně i jemné, melancholické; někdy s bodrou nadsázkou, jindy bez ní. Vystupující hráli lehce, přesně a nenuceně; především souhru kytar byla radost poslouchat.

Slávek Janoušek

Pak se ve vystoupení něco zlomilo. Ano, od samého počátku se zpívalo o stáří, o těžkostech, o životě, o všem. S určitou lehkostí, odstupem. Pak se ale začaly množit texty těžkopádné, a to jak těžkopádně humorné, tak těžkopádně sladkobolné. Přibývaly také humorné básničky a průpovídky. Třeba o tom, co se stane, když Bruce Lee dostane bruslí nebo o rasistickém kukání „ku-klux, ku-klux“. Zazněl také politický humor, postavený mimo jiné na tom, že pan prezident Zeman chlastá. Rozverná nálada se přelila i do písní, například v popěvek o robotce v Sobotce. Zdálo se, že vystupující si to užívají, což se ukázalo také na tom, že nejméně třikrát ohlásili a zahráli „poslední“ píseň.

Publikum si koncert evidentně užilo.

Chvilí jsem přemýšlel, jak by podobné vystoupení vyznělo v odlišném kontextu. A pak jsem se na to vykašlal, protože kontext byl takový, jaký byl. Na literárním festivalu mohou zaznít přímočaré texty, dokonce je to v přemetaforovaném prostředí záhodné. Problém nastává, když jsou banální a když se část publika může úspěšně bavit předváděním rýmů – nebo když se dramaturgie rozpadá a chvílemi příjemné vystoupení se značně protahuje s tím, že nikdo netuší, kolik rozličných bloků (ve shodné sestavě) bude ještě navazovat.

Přes všechny výhrady je třeba poděkovat Arnoštu Frauenbergovi za jeho *Defibrilátor*. Na ten si Sobotka ještě vzpomene. Spíš než na robotku, co funguje na vodku.

A carpe diem, kluci a bohyne. ✕

Podmínky literární existence v čase, který je na křižovatce

Lektoři a dílny x Petr Musílek

Vážená redakce,

byl jsem vyzván panem Ivem Harákem, abych vám přeposlal svůj referát, který jsem přednesl v rámci jeho pracovní dílny na letošní Šrámkové Sobotce. Vložím do přílohy toto činím. Je to samozřejmě pouze úvod k diskusi, která probíhala dle bodů uvedených v závěru příspěvku. Z této diskuse samozřejmě neexistuje žádný záznam, ale v případě potřeby je možné ji kdykoliv zpětně reprodukovat.

S přáním všeho dobrého

Petr Musílek

www.petrmusilek.cz

V úvodu svého vstupu připomínám, že nemíním předkládat žádné recepty, které by měly z dortu upečeného pejskem a kočičkou vytvořit požitelnou potravinu.

Můj názor je, že stojíme na samém začátku diskuse, která přichází se zpožděním triadvaceti let. Aby tato diskuse mohla vůbec začít, musíme nahlédnout do hluboké minulosti, a to až tak, kam naše paměť sahá. Ve funkčnosti různých modelů nesmíme nadbíhat ideologickým nápadům, ale hledat modely, které jsou životaschopné a otevřené budoucnosti.

V tuto chvíli bych se rád obrátil ke svým téměř šedesátiletým vzpomínkám, které mohou být kdykoliv přerušeny otázkou z pléna.

Je mi samozřejmě jasné, že jsme každý jinou individuální bytostí ovlivněnou prostředím, rodinnou výchovou i základní genetickou informací, která byla do nás vložena. Je tedy i trochu na vás, abyste vytrídili z méj řeči, co je osobní a co má obecnou platnost. Konečně naše životy jsou pouze drobnou částí mozaiky, která by měla podléhat evolučnímu plynutí i s jeho odbočkami a slepými rameny.

Své rané dětství jsem dosti podrobně popsal v *Knize dluhů*, zveřejněné na mých www stránkách. V čase dospívání jsem vstupoval již do společnosti, ve které zhruba od roku 63 probíhal bouřlivý nástup malých divadel, hudebních skupin, myšlenkově velmi různorodých časopisů i bohaté knižní produkce, vycházející v dnes nepředstavitelných nákladech. Tehdy, dnes před padesáti lety, jsem měl i příležitost zúčastnit se třemi vstupy do programu Šrámkovy Sobotky. Programy byly převážně postupové, od okresních a krajských kol až po vítězné přehlídky. V té době probíhaly téměř na všech školách i recitační soutěže podřízené stejnému modelu.

V Pardubicích, kde jsem tehdy několik let pobýval, se vyskytla skupina herců a režisérů, která se naší amatérské činnosti ve svém volném čase věnovala. Díky paní Valérii Kaplanové, režisérce Glancové a několika dalším jsme měli příležitost získat v přátelském prostředí mnoho důležitého do příštích let. Žilo se tehdy nesrovnatelně společenštějším způsobem života, který v této podobě skončil mým odchodem do Prahy v roce 67.

Byla to již reformně revoluční Praha s nespočtem příležitostí společenských i publicistických. Skupina, kterou jsme vytvořili, měla svá vystoupení v Parku kultury s již tehdy známými muzikanty, herci a výtvarníky pod režii Eduarda Pergnera. Občas jsem se vyskytl i v nahrávacím rozhlasovém studiu v pořadu *Fronta na písničku*, který v týdenním intervalu zval vždy asi šest autorů do svého hodinového vysílání. Samozřejmě zde byla i poetická vinárna Viola a náš pořad *Do jízdni dráhy komet*. Můj pražský pobyt trval pouhý rok, ale zde navázaná přátelství přetrvávala až do dnešních dnů.

Rok 68 ve svém závěru otevřel cestu normalizaci, politickým čistkám a zániku pořadů i časopisů, které byly tehdejší moci nepříjemné. Byl to pozvolný sešup, který v sedmdesátém roce se již směle mohl označit názvem normalizace.

Život si však za každých okolností hledá cesty, jak realizovat vlastní sny, a naštěstí pokaždé se i v nepříznivých situacích nacházejí lidé, kteří svůj zápas nevzdávají, a to nemyslím politicky, ale lidsky.

Atmosféra města do deseti tisíc obyvatel je jiná než v anonymitě velkoměst. Všechno je zde závislejší na osobních vztazích a vzájemném uznání. Během téměř dvaceti let se mi za pomoci místních přátel podařilo realizovat řadu literárních setkání, která přerostla ve vznik divadélka Soudy s pravidelným čtvrtletním soukromým stejnojmenným časopisem. (Třináct premiér a sedmadvacet čísel.)

Po emigraci části souboru byla tato aktivita ukončena. Krátce na to však ve spolupráci s místním ředitelem muzea vznikl Vlastivědný klub a neperiodický časopis *Klubové listy* (10 čísel + asi tři Almanachy). V těch letech měly téměř všechny deníky sobotní literární přílohu, která byla jakýmsi virtuálním přehledem většiny českých autorů. V každém kraji bylo krajské nakladatelství se sítí prodejen včetně Prahy, takže jsem mimo knih darovaných autory měl možnost sledovat objevující se jména a případně si, vzhledem k přehlednosti knižního trhu, opatřit i část zajímavé produkce. Krajské nakladatelství pořádalo asi čtyřikrát do roka setkání s autory, literárními kritiky a překladateli, kde se zřídka kdy objevil i hodinový referát některého z krajských politruků. Protože jsem byl poměrně aktivní, dvakrát jsem se během normalizace dostal do hledáčku veřejné moci. (První případ je popsán v *Knize dluhů* a druhý chci vložít do pokračování, které by mělo obsáhnout léta 1985–2013.)

Přechod k novému politickému uspořádání byl provázen nadšením a rozsáhlým očekáváním nejen kultury, ale celého národa. My, lidé kolem literatury, jsme očekávali vlnu neznámých a objevných rukopisů. Skutečnost však byla taková, že téměř všechno podstatné jsme znali již ze samizdatových vydání. To, co se objevilo ani ne tak v knihupectvích, ale na tržnicích ve stánkovém prodeji, byl pouze poloamatérský odvar již známého.

Následoval vznik občas i jednoúčelových nakladatelství, kde si mohl splnit sen kterýkoliv z restituentů, který byl ochoten zaplatit mnohdy i neskutečnou částku za knihy, kterými si později mohl vytapetovat byt.

Tato zaplacená produkce pokřivila trh a spolu se zánikem Knižního velkoobchodu vypustila do společnosti neřízené střely chaosu. Jakoby neplatilo pravidlo, že svoboda bez zodpovědnosti neexistuje a že neviditelná ruka trhu bez etiky a rozumně nastaveného plánování je cestou do nikam.

Celý život jsem prožil v pracovním prostředí, kde každá likvidace staré stavby byla výzvou k pečlivému třídění. Použitelné dřevo, palivové dřevo, očištěné cihly, každý kus železa a další tak zvaný odpad, měl jakousi hodnotu. Zbyla jen drť, ale i tou se vyspravovaly vyježděné polní a lesní cesty.

Zde přijel buldozer, před který si nikdo nelehl, ve víře, že to tak musí být, a on, podepřen vlastní vahou, shrnul všechno na jednu hromadu.

Ještě bych doplnil několik slov o svých aktivitách, které jsem realizoval v době začátku nového tisíciletí. Předpokládal jsem, že toto období bude impulsem k hledání nových pohledů do budoucna.

V Pardubicích jsem se podílel na vzniku autorského seskupení, které je přes obtížnost situace, funkční až dodnes. Do města, kde žiji, jsem situoval festival Literární Vysočina, který se sice odchýlil od mých představ, ale i tak v letošním roce proběhl jeho jedenáctý ročník. Ke všem slovům, která jsem zde přednesl, jsem připraven diskutovat a sdílet vaše zkušenosti. Chtěl bych je rozvinout i v bodech týkajících se naší přítomnosti a které bych pojmenoval takto:

Roztříštěnost nekomunikujících organizací bez vytvoření věrohodné hierarchie hodnot.

Literární soutěže.

Dotace na kulturní akce, nesmyslné nastavení grantů.

Regionální vymezení (očekávání a skutečnost).

Obtíže návštěvnosti kulturních akcí.

Devastující dopad zpravodajství s nehoráznými titulky a nevкусnost reklamy. Boj o jazyk.

Internet, Facebook a další virtuální aktivity.

Určitě jsem nevyčerpal náměty, které by měly být předmětem diskuse. Jsem ale ochoten hovořit i o dalších věcech, a to zde, ale i přes elektronické otázky na svou osobní adresu.

Hynek Ventilek

Velký junior o dobrém psaní

Citáty slavných **x** překlad Jan Vaněk jr.

A to je všechno, co vím o technice, kromě téhle báječné lekce: jistá učitelka angličtiny jednou psala o představě, že děti nebo „nezkažení“ lidé píšou *jednoduše*. Posměšně si odfrkla. (Omluvte to klišé.) „Jednoduchost? Řekněte jedné z těch čistých nezkažených dětinských duší, ať napíše větu řekněme o hrochovi. Dostanete – a to je příklad ze života – „In the case of the hippopotamus, it is big.“ [*Jak tohle přeložit co nejidió(ma)tičtěji? Velmi přibližně: Hroch je, když je to o tom, že je velký.*] Potrvá vám asi pět let tlučení tohoto „nezkaženého“ autora fošnou pět na deset centimetrů, než ho přimějete napsat „Hroch je velký.“

Když mi to došlo, poznala jsem, že jsem slyšela hlas shůry, a okamžitě jsem šla a koupila si fošnu pět na deset – ve skutečnosti vlastně tři na osm, kvůli svému věku – a začala bušit. Jednoho dne doufám dosáhnout takové sofistikovanosti, abych psala jasnou, jednoduchou angličtinou.

James Tiptree, Jr. (Alice Sheldonová), z rozhovoru pro žurnál *Contemporary Authors*. Publikováno v *Meet Me At Infinity* (2001).

Redakční teambuilding

Přiznání ze Sobotky

Nejvíc xmíchu mi zatím přišla vycházka na hřbitov.

Dneska mě jedna stará paní vzala za ruce a děkovala mi, jaký jsme připravili krásný program, že tolik si Šrámkovu Sobotku ještě nikdy neužila a že si moc váží práce organizátorů. KO-NEČ-NĚ slyším taky něco jinýho, než „ty seš čurák, zase jsi nezamknul dveře“. Něco úžasnýho, jsem toho teď úplně plnej.

Nemůžu se rozhodnout, jestli je víc sexy Aleš Fettes, nebo Karol Bílek :(

O té holce ze semináře literární kritiky, co dnes seděla napravo ode mě a byla stará jako můj syn, se mi bude nade vši pochybnost zdát.

Já bych chtěla Janouška, by mi šeptal do ouška.

Schválně jsem nezanesl opravy, se kterými jsem nesouhlasil.

Co je škrtnutý, mě nezajímá.

Svá přiznání můžete odeslat na této adrese:
www.sramkovasobotka.cz/priznani

